

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום ראשון ט' בחשוון תשע"ח | דף היומי בבלי: סנהדרין קה.
דף היומי בהלכה: מסעיף ב' עד סעיף ז'. | לוח יומי מקוצר: עמוד מ"א סימן רס"ו.
מוסר: פרק י"ב 'והנה מצאנו בכתוב' עד 'ואם כן צריך להכין'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: שער יראת שמים עד 'ועתה הטוה אזנך'.

ענייני דיומא

האם בברזיל ובאוסטרליה אומרים 'משיב הרוח ומוריד הגשם'? והאם אומרים הגשם בסגול, או הגשם בקמץ?

לזמני ארץ ישראל.
ובנוגע לניקוד המילה 'הגשם' קיימת מחלוקת, האם הגשם, בסגול - כמנהג הספרדים והתימנים, וכמופיע בכל סידורי אשכנז העתיקים - או הגשם, בקמץ. ויש אומרים שמחלוקת זו קיימת גם בנוגע למילה 'הטל': האם הטל בפתח, או הטל בקמץ.
[שו"ע קיד, א, ומשנ"ב א ריא; ביאורים ומוספים דרשו, 3, 5 ו-23]

חכמינו ז"ל תיקנו לומר בתפילת 'שמונה עשרה' בחורף 'משיב הרוח ומוריד הגשם', ומקום האמירה הוא בברכת 'מחיה המתים', כיון שהגשם מביא 'חיים' לעולם. והסיבה להזכרת הרוח דווקא בחורף - שהרוח מסייעת לייבוש הלחות היטרה של האדמה ממי הגשמים.
ובמדינות הדרומיות, כגון ברזיל ואוסטרליה, שבהן זמני הקיץ והחורף הפוכים משל ארץ ישראל - יש אומרים שאם הגשם מזיק להן בזמן בו מתקיים החורף בארץ ישראל, לא יאמרו 'ומוריד הגשם'; ויש אומרים שניהגו תמיד בהתאם

הדף היומי בהלכה

האם יש איסור 'תחומין' במקום שגובהו למעלה ממטר?

הש"ב יע"י. ומקום הגבוה יותר מעשרה טפחים (96-80 ס"מ, לשיטות השונות) מהקרקע, אשר רוחבו פחות מארבעה טפחים - יתכן שאין בו איסור תחומין, משום שאינו ראוי להליכה; ובאיסור תחומין דרבנן (ראה לעיל) ניתן להקל.
[שו"ע רסו, ב, ומשנ"ב י; ביאורים ומוספים דרשו, 43]

חכמינו ז"ל אסרו על האדם להתרחק בשבת יותר מאלפים אמה (1,452-960 מטר, לשיטות השונות) מהמקום בו שהה ב'בין השמשות' שבכניסת השבת, ואיסור זה נקרא 'תחומין'. ויש אומרים שהתרחקות של שנים עשר מיל' (-11.52 ק"מ) 13.83 ק"מ), אסורה מדאורייתא, ודורשים זאת מהנאמר על מחנה ישראל, שאורכו היה שנים עשר מיל: "שבו איש תחתי אל יצא איש מקמו ביום

הדף היומי בהלכה

איסור 'מחמר' - עשיית מלאכה בשותפות של אדם ובהמה

'הוצאה' הנעשית על ידי האדם והבהמה יחד. ואיסור זה מכונה 'מחמר', ואמור אף בהמה של גוי או של הפקר, ויש שכתב שאין האיסור אלא כשהבהמה הולכת מחמת אימת האדם, אבל כשהוא קורא לה בנחת והיא באה אליו מרצונה, אין בכך איסור. [שו"ע רסו, ב, ומשנ"ב א, ז רח; ביאורים ומוספים דרשו, 45]

חכמינו ז"ל דרשו מהכתוב: "לא תעשה כל מלאכה אִתָּה... וּבְהִמְתָּךְ", שאסור לאדם לעשות מלאכה בשותפות עם בהמה, כלומר, אסור להנהיגה בשבת באופן שיש בו עשיית מלאכה; וכגון שהיא עומדת ברשות הרבים, ואוכף, או משא אחר, מונח על גבה, והוא מדרבנן אותה ללכת - בגערה, בדחיפה, במשיכה, וכיוצא בהן - תוך שהיא מטלטלת את האוכף ואת המשא, ויש בכך פעולה של מלאכת

אילו איסורים כרוכים ברכיבה על סוס בשבת?

ברשות הרבים; ואף שלאדם אסור מדרבנן לטלטל אדם אחר ברשות הרבים, בבהמה לא אסרו זאת; אולם, הרכיבה אסורה מצד עצמה, מדרבנן, אף ברשות היחיד, (ראה שו"ע שה"י), ולפעמים היא כרוכה גם באיסור 'מְחַמֵּר' (ראה לעיל). [משנ"ב רסו, י; ביאורים ומוספים דרשו, 12 ו-14; וראה שו"ע שצו, ג]

כפי שלמדנו, אדם מצווה שבעלי החיים שבבעלותו ישבתו בשבת מכל ל"ט המלאכות האסורות, ומצוה זו מכונה 'שביית בהמתו'. אולם, אין אדם צריך למנוע מבהמתו לצאת אל מחוץ ל'תחומה' (ראה לעיל), משום שאיסור תחומין אינו נחשב ל'מלאכה'. כמו כן, ברכיבה על בהמה ברשות הרבים, אין איסור משום שביית בהמתו, כיון ש'חי נושא את עצמו', ואין זה נחשב לטלטול

קנין חכמה

עבור מי נכתבו בתורה הברכות והקללות?

גדולתו וגבורתו. וכיון שיראה זו עמוקה וקשה לאדם רגיל, כי רוב בני האדם רגילים שלא להתאמץ בעשיית מעשה שאין בו רווח או הרחקת נזק והפסד – לכן אמרו חכמינו שטוב הדבר להתרגל תחילה בעשיית המצוות מתוך יראת העונש ותקוות הגמול; ולכן מצאנו בתורה ברכות וקללות, דהיינו כדי להפחיד לב הקורא ולעורר את לבו; אבל מי ש'ירא יראת הרוממות אינו עושה מפחד הקללות, ולא מתקנתו לקבל את הברכות.

[ארוחת צדיקים, שער יראת שמים]

יש שלשה מיני יְרָאָה. האחת – היא יראה גרועה מאד, והיא היראה מבני אדם, כלומר, שמקיים המצוות ונמנע מעבירות רק כדי למצוא חן בעיני הבריות, דהיינו כדי להתכבד, או להמנע מבזיון. והשנייה – היראה מעונשי הגיהנום, או שלא יבוא לגן עדן, ומתוך כך מתחזק במעשה הטוב. וטוב הדבר, אך אינו מגיע לעיקר הטובה, כי כל כוונתו אינה אלא לטובת עצמו, ולא לכבוד הקב"ה. אבל השלישית, המרגלית הטובה, היא יראת הרוממות, כלומר שאינו ירא משום דבר בעולם, רק שהוא נרעד מלפני השי"ת, וכל אבריו מזדעזעים בְּזָכְרוֹ

"שנים רבות עברו עלי מאז, ובהם צרות רבות והשוואה האיזומה שבה נספתה כל משפחתי ושאר ניסיונות קשים, ומה ששמר על יהדותי בתוך כל הקשיים היו אלו שתי השאלות של מבחן הקבלה לישיבת גרודנא..."

הרב אברהם פוקס

שבעים שנה למטבח והכין ארוחת ערב והגישה לפני הבחור, וכשסיימה, דאג למלאותה את צלחתו בשנית.

אחר כך פנה אליו גדול הדור ואמר לו וכעת לשאלה השנייה, הו, חשב לעצמו הבחור, כעת מתחיל המבחן האמיתי אליו התכוננתי רבות, לתדהמתו הוא שומע את קולו של ראש הישיבה שואל אותו, מתי ישנת לאחרונה במיטה?... הבחור השיב לו שאינו זוכר במדויק, ורבי שמעון שקאפ פנה לחדרו סידר שם מיטה עם כרית ויצא ממנו כעבור כמה רגעים כשהוא מזמין את הבחור להיכנס לחדר השינה ומפציר בו שילך לנוח מקשיי הדרך שהיה בה בימים האחרונים, הבחור הבין שאינו יכול לסרב וגם לא התנגד לשינה הגונה, נכנס למיטה שאחר כך התברר לו שהיתה זו מיטתו של ראש הישיבה בעצמו, ורבי שמעון שקאפ מיישר את הכרית ומיטיב את השמיכה והבחור בעייפותו הרבה נרדם עד הבוקר.

למחרת כאשר פגש ראש הישיבה את הבחור, אמר לו, עברת בהצלחה את המבחן, התקבלת לישיבה!!

סיים אותו בחור את הסיפור: "שנים רבות עברו עלי מאז, ובהם צרות רבות והשוואה האיזומה שבה נספתה כל משפחתי ושאר ניסיונות קשים, ומה ששמר על יהדותי בתוך כל הקשיים היו אלו שתי השאלות של מבחן הקבלה לישיבת גרודנא..."

אריה לייב היה נער בן עניים מליטא ששאף ללמוד בישיבת גרודנא הנודעת. בהגיע היום נתנו הוריו בידו מעט לחם ומים ואמרו לו: ילדינו היקר תצליח בדרכך ויהי רצון שתתקבל לישיבה ותעשה בה חיל ותגדל בתורה ומן השמים יסייעו בידך. כסף – הוסיפו הוריו ואמרו לו – אין לנו לתת לך, אך הישיבה נמצאת במרחק הליכה של שבוע ימים בלבד, הזהר בדרכך מן הסכנות האורבות בדרכים, וכך ליווה לעבר היציאה מן העיירה כשפיהם מלא בברכות חמות.

ואכן כך עשה, אוכל השיג מפה ושם, בלילה היה לן בבתי כנסיות או סתם על אם הדרך, והדרך היתה קשה ומסוכנת יותר ממה שחשב בתחילה ולכן היא לקחה זמן רב יותר, סוף סוף הגיע הבחור לישיבה כאשר הוא כמובן עייף ומורעב אך דפי הגמרא היו מסודרים במוחו להפליא, השעה היתה שעת ערב ובחורי הישיבה כיוונוהו לביתו של ראש הישיבה הגאון ר' שמעון שקאפ.

הוא הקיש בדלת שחיש קל נפתחה ובפתח עומד ראש הישיבה, הוא קבלו בחביבות והכניסו לביתו, וכששמע שהבחור רוצה להתקבל לישיבה אמר לו אם כן רוצה אני לשאול אותך שתי שאלות, שאלה ראשונה אמר לו ראש הישיבה, מתי אכלת לאחרונה ארוחת ערב חמה? הבחור נדהם מהשאלה, לאחר שהתעשת ענה שכבר עברו ימים מספר שלא אכל, קם הגאון ר' שמעון שקאפ מכסאו ואמר לבחור, אינני מומחה בבישול אך כעת הרבנית איננה בבית ותיאלץ להסתפק במה שאני יודע לבשל, וכך ניגש גדול הדור שהגיע לגיל

"אנחנו מגיעים לראשונה למקומות רבים שעד עכשיו לא היה להם מענה. כל יהודי שרוצה ללמוד הלכה ולהיבחן, אנחנו משתדלים לעמוד לצדו"

הרה"ג ר' יהודה זונדל ולס, ראש מערך 'דרשו בכולל', מספר על הפרויקט החדש של 'דרשו' לפתיחת עשרות מקומות מבחן נוספים באזורים שעד כה לא ניתן להם מענה.

יעקב א. לוסטיגמן

המקומות עליהם מדבר הרב ולס, הם ברובם מושבים ויישובים קטנים, שבהם מתקיימים לימודים בכוללים קטנים. כך למשל במושב 'שובה' שמצפון מערב לנתניה, או ביישוב 'מעלות' שעל הגבול עם לבנון. עוד ברשימה: שדרות שבה לא היה עד כה מקום מבחן, חולון, בת ים, רובע י"א באשדוד, שכונת רחביה בירושלים, שכונת קטמון, גבעת זאב, רמת גן, זיכרון יעקב ועוד.

"המהלך הזה הוא חלק נוסף במהפכת ההלכה של 'דרשו', מסביר הרב ולס. מדובר במהפכה שעדיין נמצאת בשיאה, גם אם כבר לפני שנים היתה לנו פריסה רחבה מאוד בכל רחבי העולם. כיום אנחנו לא עובדים על צירוף של נבחרים ממדינות נוספות כי אנחנו נמצאים כבר בכל מקום שבו יש יהודים שומרי מצוות ברור ה'. אבל אנחנו כן צריכים לעמוד ולהשקיע בהעמקת המהפכה, ובהשלמתה על ידי פריסה רחבה ופרטנית יותר של מקומות מבחן. יש בבשורה הזאת התחדשות אמיתית. כמו שאמרתי, לא מדובר באלפי נבחרים חדשים, אבל זה בהחלט חיזוק עצום ליהודים שומרי מצוות שלומדים הלכה, ונמצאים במקומות שבהם הם מהווים קומץ קטן בין אנשים שעדיין לא זכו לשמור תורה ומצוות. בעזרת ה' נמשיך בפעילות הזאת עוד ועוד, עד שתבער ארץ ישראל והגולה כולה באש ההלכה".

המהפכת ההלכה של 'דרשו' ממשכה להכות שורשים ולהצמיח ענפים ברחבי הארץ והעולם: בימים אלו יוצא 'דרשו' במבצע רחב היקף, להוספת עשרות מקומות מבחן נוספים, באזורים שעד כה לא ניתן להם מענה, מפאת מספר המבחרים השנים קיבלו מאות פניות לפתיחת מקומות מבחן עבור מספר נבחרים.

"במשך השנים קיבלנו מאות פניות לפתיחת מקומות מבחן עבור מספר נבחרים מצומצם", מספר הרה"ג ר' יהודה זונדל ולס, ראש מערך 'דרשו בכולל', "אבל לצערנו לא יכולנו לתת מענה לכולם, במיוחד בתקופה האחרונה כשנערכנו לתחילת לימוד הלכות שבת וקיבלנו מאות פניות חדשות מרחבי הארץ והעולם, נאלצנו לעבוד לפי קריטריונים גבוהים שאפשרו לנו לפתוח מוקדים חדשים רק במקומות שבהם קיימים עשרות נבחרים.

"כעת, לאחר שעברו מספר חודשים והפריסה שלנו במקומות הגדולים הושלמה באופן מלא לעת עתה, אנחנו מתפנים לטפל גם במקומות שבהם מספר הנבחרים קטן יותר. אומנם לא מדובר בתוספת של אלפי נבחרים ל'דרשו', אבל אנחנו נותנים מענה אמיתי בעז'ה לעשרות מקומות שעד עכשיו לא יכולנו להתעסק אתם בגלל שידיו היו מלאות עבודה בחסדי שמים".

פניני הפרשה

ה'ערבי' שזכה לקיים מצות צדקה בהידור רב, ונעלם...

הרב בנימין בירנצוויג

אבל טרחתו לא העלתה דבר. מצוקת הזמן גרמה למשבר גדול, ולא הצליח כמעט לאסוף מאומה.

כשלב הרחום שבור ונדכה, החליט לרדת ולשפוך שיח לפני רבון העולמים, ליד שריד בית מקדשנו - הכותל המערבי. שעה ארוכה עמד הצדיק ליד אבני הכותל בכבי ובתחנונים, אולי יחוס עם עני ואביון אולי ירחם, ותהיה לו אפשרות לחלק גם בשנה זו את כספי הצדקה לה מחכים בכליו נפש ולב מאות עניים, אלמנות ויתומים, שזו היא תקוותם היחידה לחוג את חג הפסח.

והנה, משסיים רבי אריה את תפילתו, מיד בצאתו מרחבת הכותל המערבי, ניגש אליו ערבי שאינו מכירו כלל, ובידו חבילה גדולה עטופה בנייר עיתון. הוא מסרה לידי של רבי אריה, ונעלם מיד לפני שרבי אריה הספיק לשואלו, למי היא מיועדת ומה תכולתה? רבי אריה פתח בסקרנותו את החבילה... ונדהם... מאות שטרי כסף מסודרים בחבילות, כשעל כל חבילה כתוב את הסכום שיש בה... בדיקה מהירה גילתה לרבי אריה, שזהו הסכום המדויק אותו הוא מחלק מדי שנה בשנה!!!

הוסיף מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, שמקובל במשפחה, שהיה זה אליהו הנביא שהתגלה בדמות 'ערבי'...

ומדוע זכה רבי אריה גילוי אליהו נפלא שכזה?

בספרו "עלינו לשבח", כתב הגר"י זילברשטיין שליט"א, שהיה זה בזכות מסירותו יוצאת הדופן של רבי אריה לקיום מצות צדקה, שגם בזמנים בהם ודאי היה פטור מלקיים מצוה זו, והיה יכול להעלים עיניו מחיוב הצדקה, הוא תמיד דאג והתבונן לראות כיצד אפשר לקיימה.

כדוגמה הביא לכך את זמן המצור על ירושלים בשנת תש"ח, כשכולם הסתגרו בבתיהם מאימת ההפגזות של הירדנים, והמושל הכריז על עוצר בכל העיר, גם בזמן זה יצא רבי אריה במסירות עצומה ובחירוף נפש ממש, לחלק את כספי הצדקה למשפחות הנזקקות, בידועו עד כמה לבם מחכה ומייחל לכך... מי שדואג ומתבונן כיצד לקיים מצות צדקה בכל דרך, מבלי לחכות להזדמנות שתגיע לידו, יכול לזכות לגילויים מופלאים מהשמים.

"וַיִּשְׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים נֹצְבִים עָלָיו וַיֵּרָא וַיֵּרֶץ לְקִרְיָתָם וְגו'" (בראשית י"ח, ב') מדוע כתוב בפסוק שתי פעמים לשון 'וירא'? לכאורה ה'וירא' השני נראה מיותר? קושיה זו הביא רש"י, וביאר לפי דרכו.

ביאור נפלא ביאר מרן בעל ה"אבי עזרי" (בספרו "מראש אמנה"): התורה באה ללמדנו, שקיום מצות צדקה הוא לא רק בנתינת צדקה לעני המבקש מאתנו, אלא בחיפוש וראיית הנצרך לצדקה, לחפש את מי שנצרך לצדקה כדי לעזור לו, וזוהי כוונת התורה שכתבה פעמיים את המילה 'וירא': ה'וירא' השני בא ללמדנו, שאברהם התבונן לראות האם האורחים שבאו לקראתו נצרכים הם להכנסת אורחים וצדקה, הוא לא חיכה שהם ידפקו על דלתות אוהלו לבקש צדקה, אלא ברגע שנשא את עיניו 'וירא והנה שלשה אנשים', מיד התבונן לראות האם הם צריכים אוכל ושתיה 'וירא וירץ לקראתם'.

ובזה ביאר בעל ה"אבי עזרי" את לשון המשנה באבות: "כל המעלים עיניו מן הצדקה" - מהו לשון "המעלים עיניו", היה לו לכתוב "המונע ידו מן הצדקה", אלא שזהו יסוד מצות הצדקה, שלא די בנתינת צדקה לעני המזדמן, אלא שיש חיוב מיוחד, שלא להעלים עין, ולבדוק ולהתבונן מי נצרך לצדקה, ובזה מקיים את פסגת מעלת מצות הצדקה.

מעשה מופלא סיפר מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א, על סבו, הגאון הצדיק המופלא רבי אריה לוי זצ"ל, שמלבד גאוניותו בתורה, היה ידוע ברוב צדקותו, בחמלה ועזרה לעניים ונדכאים, ובפרט בימי חודש ניסן היה טורח עד מאד ומקבץ סכומי כסף גדולים ומחלק למאות עניים, אלמנות ויתומים לצרכי החג.

בימי מלחמת העולם, כאשר קשיי הפרנסה גברו, והעיבו גם על הגבירים והעשירים הגדולים, לא הצליח רבי אריה לאסוף את כספי הצדקה שהיה נוהג להעביר בחודש ניסן לכבוד החגים. ידע רבי אריה שמאות רבות של עניים, אלמנות ויתומים מחכים בקוצר רוח לכספי הצדקה שלו, בשביל שיהיה להם את המינימום לצרכי החגים, ולכן עשה מאמצים עצומים לנסות ולאסוף כסף,